

Sjøpattedyrutvalget 2011

Oslo, 19.-20. oktober

1. **Tilstede:** Arne Bjørge, Tore Haug, Dag Hjermann, Kit M. Kovacs, Petter Kvadsheim, Kjell T. Nilssen, Mette Skern-Mauritzen, Janneche Utne Skåre, Lars Walløe, Øystein Wiig, Egil Ole Øen, Nils Øien.
Tormod Bjørkkjær møtte for Livar Frøyland.
Forfall: Lars Folkow, Kevin Glover, Hans Julius Skaug.
Observatører: Inger Helene Sira og Ole-David Stenseth, FKD, Guro Gjelsvik og Hild Ynnesdal, Fiskeridirektoratet.

2. **Merknader til innkallingen og godkjenning av agenda**

Det var ingen merknader til innkallingen og den utsendte agendaen ble vedtatt (**ANNEX 1**). Rapporten nedenfor er strukturert i samsvar med agendaen og anbefalinger om forskning og tiltak i 2011 er sammenfattet i egen tabell til slutt i rapporten (Tabell 3).

3. **Oppfølging av utvalgets tilrådninger fra 2010**

Tiltak for oppfølging av tilrådingene om forskning og forvaltning Utvalget gjorde på sitt møte 19.-20. oktober 2010 er vist i **ANNEX 2**. Utvalget er tilfreds med at et flertall av anbefalingene er fulgt opp, men tar til etterretning at noen av anbefalingene foreløpig ikke er fulgt opp. Utvalget er særlig bekymret over at hvaltellingene i 2011 ble gjennomført med redusert innsats.

4. **Hvalbestander**

- 4.1 **Orienteringer**

Nils Øien orienterte om de årlige hvaltellingene og tallrikhetsestimater for vågehval og andre arter som registreres på toktene. Han informerte om at årets tokt av økonomiske grunner ble gjennomført med 40 fartøydøgn mot ca 70 døgn i tidligere år. Grunnet gode værforhold ble det likevel en tilfredsstillende dekning av telleområdet. Tellingene i 2011 ble også gjennomført noe senere i sesongen enn tidligere år. Det ble videre opplyst at det muligens ikke blir hvaltelling i 2012 på grunn av store kostnader til seltellingene i Vesterisen.

- 4.2 **Sjøpattedyrutvalgets uttalelser**

- Utvalget konstaterer at gjeldende norsk hvalfangstpolitikk slår fast at bestanden av vågehval skal overvåkes i samsvar med protokoll utarbeidet som en del av IWCs RMP, og at kvotene fastsettes i overensstemmelse med en prosedyre utarbeidet av IWCs Vitenskapskomité. Utvalget forutsetter derfor at Havforskningsinstituttet sørger for videreføring av hvaltellingene etter IWCs protokoll og med tilstrekkelig innsats slik at tallrikhetsestimatene får den presisjon som er nødvendig for anvendelse i RMP (dvs innenfor de usikkerhetsgrensene IWC setter for bruk i RMP).
- Utvalget konstaterer at årets hvaltelling ble gjennomført med færre fartøydøgn og også noe forsinket i forhold til tidligere år. Utvalget er bekymret over at det muligens ikke blir økonomisk rom for telling av vågehval i 2012. Dette betyr at tellingene fraviker fra IWCs protokoll og kan få direkte konsekvenser for fastsettelse av kvoter i neste seksårsperiode. Utvalget forutsetter at eventuell manglende telling i 2012 blir kompensert med økt innsats i 2013.
- Utvalget tilrår at kvotefastsettelse på vågehval basert på en tilpasning av IWCs RMP videreføres og legges til grunn for resterende sesonger av inneværende seksårsperiode.
- Utvalget tar til etterretning at Havforskningsinstituttets ekspert på statistikk som arbeidet med bestandsestimering av vågehval har sluttet i sin stilling. Utvalget anbefaler at ny statistiker med relevant kompetanse tilsettes slik at vedkommende kan delta i IWCs Vitenskapskomité i 2012. Utvalget bemerker at bestandsestimering av vågehval ikke utgjør en full stilling og anbefaler derfor at det legges til rette for at en ny statistiker i tillegg til bestandsanalyser på vågehval får interessante oppgaver i samarbeid med andre faggrupper på instituttet.

5. **Selbestander**

- 5.1 **Orienteringer**

Tore Haug orienterte om bestandssituasjonen, og fangst av grønlandssel i Vesterisen og Østisen, samt tilrådning om kvoter for 2012. I juli 2010 ble det gjennomført et tokt til klappmyssens hårfellingsområder for å samle prøver om bestandens reproduksjonsevne og helsestatus. Alder ved kjønnsmodning synes å ha vært stabil fra 1990-94 til 2008-10. Analyser av graviditetsrater og helsetilstand er fortsatt under arbeid. Tellingene de senere årene har vist en betydelig nedgang i

ungeproduksjonen av grønlandssel i Østisen, også spekktykkelsen er redusert sammenlignet med 1990-tallet. Det er gjort søk over større områder for å se om det foregår kasting utenfor de tradisjonelle områdene i Kvitsjøen. Den Norsk-russiske fiskerikommisjonen har gitt sin tilslutning til at det gjennomføres et eksperiment med satellittmerking av grønlandssel i Kvitsjøen våren 2012. I 2012 er det også planlagt en ny telling av grønlandssel i Vestisen med samtidig innsamling av reproduksjonsdata. Dersom det er praktisk mulig vil også klappmyssens ungeproduksjon registreres i 2012.

Kjell T. Nilssen orienterte om tellinger og kvotetilråding på havert og steinkobbe i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner (Tabell 1 og 2). I 2008-2010 ble det gjennomført nye visuelle tellinger i områdene Porsanger, Laksefjord, Kongsfjord og Tana, samt tellinger i områder som tidligere ikke har vært undersøkt i Vest-Finnmark. I tillegg ble det i 2010 gjennomført visuelle tellinger indre områder av Sognefjorden, Lysefjorden, Vestfold, Telemark og Aust-Agder. I august 2011 ble det gjennomført flytelling i Rogaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag. Men resultatene av tellingene i 2011 er ikke klar ennå og dermed ikke tatt med i Tabell 2.

5.2 Sjøpattedyrutvalgets uttalelser

- Utvalget gir sin tilslutning til ICES sine kvoteanbefalinger for 2012 for grønlandssel og anbefaler at forvaltningsprinsipper og høstingsregler utarbeidet av ICES legges til grunn for endelig kvotefastsettelse. Utvalget støtter ICES sin anbefaling om nullkvote på klappmyss.
- Utvalget er tilfreds med at det våren 2012 planlegges et tokt til Vesterisen for telling av grønlandssel og prøvetakning for å belyse grønlandsselens reproduksjon. Utvalget tilrår at analyser av tellinger og innsamlede prøver blir gitt høy prioritet og at resultatene blir presentert for Utvalget neste år.
- Utvalget er tilfreds med at resultatene av innsamlet materiale fra klappmyss i 2010 er analysert med hensyn til alder ved kjønnsmodning, og anbefaler at analyser av graviditetsrater og helsetilstand prioriteres og presenteres for utvalget i 2012.
- Utvalget er tilfreds med at Den norsk-russiske fiskerikommisjonen har anbefalt et program for satellittmerking av grønlandssel i Kvitsjøen våren 2012. Utvalget peker på at grønlandssel utgjør en stor biomasse i Barentshavet og det er viktig å kartlegge hvor dyrene er på næringssøk gjennom året.
- Utvalget konstaterer at Havforskningsinstituttets tilråding om kvoter på kystsel for 2012 er i samsvar med de vedtatte forvaltningsplanene. Utvalget tilrår derfor at Havforskningsinstituttets tilråding legges til grunn for forvaltning av kystsel i 2012. Tilrådingen om kvoter på havert (Tabell 1) er gitt med formål å stabilisere bestanden på et nivå slik at en årlig ungeproduksjon på 1200 unger kan registreres med Havforskningsinstituttets tellemetode. Tilrådingen om kvoter for steinkobbe (Tabell 2) er gitt med formål å stabilisere bestanden på et nivå slik at ca 7000 hårfellende steinkobber kan registreres med Havforskningsinstituttets tellemetode. Disse målene er i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner.
- Utvalget mener det vil være aktuelt å revidere forvaltningsplanene for kystsel når resultatene av neste fulle tellesyklus foreligger. Utvalget tilrår i den sammenheng at NAMMCOs anbefaling om at grenseverdien for jakt på kystsel settes til 70% (i stedet for 50% som nå) av målverdien for bestandsstørrelse blir vurdert. Dette må sees i sammenheng med at steinkobbe er en rødlistet art (sårbar) i Norge.
- Utvalget anbefaler at den planlagte progresjonen i telling av kystsel blir fulgt.

Tabell 1. Haverten er inndelt i tre forvaltningsområder og anbefalt kvote er gitt for hvert av disse. Årlig ungeproduksjon og estimert totalbestand av havert er vist der en omregningsfaktor på 4.0 og 4.7 er brukt mellom antall unger og total bestand. De gitte bestandstallene inkluderer ungeproduksjonen.

Region	1996-1998		2001-2003		2006-2008		2012
	Ungeprod.	Bestand	Ungeprod.	Bestand	Ungeprod.	Bestand	Anbefalt kvote
Lista-Stad			35	175-200	43	215-245	60*
Stad-Lofoten	728	3600-4150	940	4700-5350	943	4715-5375	250
Vesterålen-Varanger		ca. 1000	184	900-1050	283	1400-1600	150**
Totalt		4600-5145	1159	5775-6600	1269	6330-7220	460

* I området Lista-Stad anbefales en kvote på 60 havert, basert på at havert fra britiske kolonier tidvis har tilhold i dette området.

** Kvoten i Troms og Finnmark er foreslått som 10 % av bestandsstørrelsen, basert på at russiske havarter har tilhold i området i deler av året. Det tilrås at kvoten fordeles med 50 havert i Troms og 100 havert i Finnmark.

Tabell 2. Bestandsstrukturen hos steinkobbe er ikke kartlagt og steinkobbene deles inn i administrative, fylkesvise forvaltningsområder. Tabellen viser tilrådning om kvote på steinkobbe for 2012 og tellinger som ligger til grunn for tilrådingen. Tellingene i 2009-2010 er ikke landsdekkende og bare delvis dekkende for Sogn og Fjordane (indre Sognefjord) og Rogaland (Lysefjord). Tellingene i 2009-2010 i Finnmark omfatter 306 steinkobber i områder som ikke har vært tallet tidligere.

Fylke	Telling 1996-1999	Telling 2003-2006	Telling 2009-2010	Anbefalt kvote 2012
Østfold	289	266	281	15
Vestfold	61	7	5	0
Telemark	0	45	44	0
Aust-Agder	0	10	0	0
Vest-Agder	0	0	-	0
Rogaland	513	360	(92)	15*
Sogn & Fjordane	714	325	(67)	0
Møre & Romsdal	1072	477		0
Sør-Trøndelag	1296	1527		115
Nord-Trøndelag	173	138		5
Nordland	2129	2466		185
Troms	557	727		55
Finnmark	661	590	919	45**
Totalt	7465	6938		435

* Det tilrådes at jaktforbudet i Lysefjorden opprettholdes.

** Det tilrådes at det midlertidige jaktforbudet i Porsangerfjorden videreføres for 2012.

6. Sjøpattedyr i økosystemene

6.1 Orienteringer

Dag Hjermand orienterte om framdrift i arbeidet med finansiering av et prosjekt for å sammenligne ulike tilnærminger for flerbestandsmodellering. Mette Skern-Mauritzen om romlig modellering av bardehval i forhold til utbredelse av potensielle byttedyr basert på data fra økosystemtoktene i Barentshavet. Arne Bjørge orienterte om analyse av bifangst av nise i garnfiskerier basert på data fra Kystreferanseflåten og Fiskeridirektoratets landingsstatistikk. Foreløpige resultater indikerer en årlig bifangst på ca 6900 niser (CV ca 30%).

6.2 *Sjøpattedyrutvalgets uttalelser*

- For å oppfylle kravene om økosystembasert forvaltning (implementert gjennom internasjonale overenskomster og Havressursloven) understreket Utvalget betydningen av å intensivere arbeidet med operative flerbestandsmodeller. Det er viktig å gjennomføre simuleringer for å få testet egenskapene til ulike modelltyper. Utvalget gjentar sin tilrådning om et simuleringsprosjekt for testing av modell-tilnærminger som Gadget, EcoPath med EcoSim og regresjonsbasert modellering.
- Grønlandssel er en toppredator med stor biomasse i Barentshavet. Grønlandsselen kan veksle mellom flere arter byttedyr og i sammenheng med utprøving av flerbestandsmodeller er det særs viktig å få oppdaterte data om grønlandsselens diett. Det synes også som om det har skjedd endringer i grønlandsselens utbredelse på beiteområdene. Utvalget er tilfreds med at Den norsk-russiske fiskerikommisjonen nå går inn for det planlagte felles programmet på grønlandssel med blant annet satellittsporing og Utvalget anbefaler at merking gjennomføres i samarbeid med russiske forskere i Kvitsjøen i 2012.
- Utvalget gjentar sin anbefaling om at innsamling av diettdata fra den kommersielle vågehvalfangsten videreføres. For de andre bardehvalene er data om mageinnhold ikke tilgjengelig. Her er romlige hvaldata fra økosystemtoktene av særdeles stor betydning, ikke minst fordi det også samles simultane data om forekomst av potensielle byttedyr. Simultane data fra flere trofiske nivåer er av sentral betydning for flerbestands- og økosystemstudier. Utvalget understreker betydningen av at økosystemtoktene videreføres og gjerne utvides i tid og rom.
- Utvalget tar de foreløpige resultatene om bifangst av nise i garnfiskeriene til etterretning og anbefaler at resultatene blir kvalitetssikret av en statistiker før de sendes for publisering. Utvalget forutsetter at ordningen med innsamling av data fra Kystreferanseflåten videreføres på minst dagens nivå.
- Utvalget gjentar sin anbefaling om at Fiskeri- og Havbruksnæringens Forsøksfond bidrar til finansiering av studier av konflikt mellom næring og kystsel.

7. Miljøforhold som kan påvirke sjøpattedyr

7.1 *Orienteringer*

Janneche Utne Skåre orienterte om miljøgiftsituasjonen og effekter på sjøpattedyr. Resultater fra stort nordisk studium på miljøgifter i sjøpattedyr (sel, tannhval og bardehval) fra Nord-Atlanteren og Grønland viser generelt en oppadgående trend til slutten av 1990-tallet, og avtagende i første halvdel av 2000-tallet. Det var ingen regionale forskjeller i belastning. De høyeste konsentrasjonene ble funnet i tannhvaler. Petter Kvadsheim orienterte om sonar, seismikk og sjøpattedyr. Adferdsstudier viser at vågehval er sensitiv for militære sonarer og viste at unnvikelsesrespons kan forekomme på 50-100 nautiske mils avstand. I sitt innlegg om arktiske, isavhengige arter la Kit M. Kovacs vekt på klimaendringenes betydning for isforhold som igjen påvirker artenes reproduksjon, særlig hos ringsel og isbjørn. Usikre eller manglende bestandsantall gjør det imidlertid vanskelig å studere effekter på populasjonsnivå.

7.2 *Sjøpattedyrutvalgets uttalelser*

- Utvalget tar til etterretning at konsentrasjonen av PCB og DDT og deres metabolitter er nedadgående hos sjøpattedyr generelt, men at det er en forsinkelse i nedgangen hos noen arktiske bestander. Konsentrasjonen av ”nye” miljøgifter, som bromerte forbindelser produsert som flammehemmere og perfluorerte forbindelser som PFOS (overflateaktive stoffer), er derimot fortsatt økende. Utvalget gjentar sin tilrådning om at det er viktig å overvåke forekomst og nivåer av relevante miljøgifter og deres aktive metabolitter, og påpeker KLIFs ansvar for finansiering av denne type overvåkning.
- Utvalget tar til etterretning at vågehvalen viser unnvikelsesrespons på middels- og lavfrekvente sonarer på inntil 100 nmils avstand. Utvalget tilrår at det bør kartlegges om vågehvalene har en

tilsvarende respons på seismikk. Utvalget anbefaler at myndighetene vurderer om det er behov for restriksjoner på bruk av sonar og seismikk på fangstfeltene i fangstsesongen.

- Utvalget tar til etterretning at i flere land er det innført en ”ramp-up” prosedyre ved starten av seismikkskyting eller bruk av militære sonarer. Virkningene av en slik prosedyre er imidlertid ikke dokumentert og Utvalget gjentar sin tilrådning om at effekten av ”ramp-up” blir studert og dokumentert. Det bør utformes retningslinjer for seismiske undersøkelser i områder med stor tetthet av sjøpattedyr eller tilstedeværelse av sårbare arter av sjøpattedyr.
- Global temperaturøkning fører til dramatiske endringer i Arktis der særlig utbredelsen av havis er i rask tilbakegang. Flere arter er sterkt knyttet til ishabitat (grønlandshval, narhval, hvithval, ringsel, storkobbe, hvalross, grønlandssel, klappmyss og isbjørn) og deres fortsatte eksistens kan være truet av klimaendringene. Utvalget gjentar sin tilrådning om overvåking av effekter av klimaendringene på disse artene, dette gjelder både utbredelse, reproduksjon, og eventuelle nye patogener som følge av høyere temperatur. Prinsipper for overvåking av arktiske arter er nylig utarbeidet av Conservation of Arctic Flora & Fauna (CAFF), Arktisk råd, bør legges til grunn for utvikling av overvåkingsprogrammer.

8. Helseeffekter av sjøpattedyrprodukter

8.1 Orienteringer

Tormod Bjørkkjær orienterte om framdrift i arbeidet med å dokumentere helsegevinst ved inntak av omega-3 fettsyrer fra sjøpattedyr.

8.2 Sjøpattedyrutvalgets uttalelser

- Utvalget tar til etterretning at studier av positive helseeffekter av sjøpattedyroljer videreføres, og anbefaler videre arbeid med karakterisering av oljene og mer basalforskning med kontrollerte dyreforsøk.
- Utvalget mener at karakterisering av oljene og basalforskning på effekter på dyr bør legges til grunn for en fullskala klinisk undersøkelse for å dokumentere effektene.
- Utvalget anbefaler at industrien tar ansvar for kommersialisering av produktene.

9. Avlivningsmetodikk

9.1 Orienteringer

Egil Øen orienterte om arbeidet med å finne en erstatter for Øen til å være sentral rådgiver for norske myndigheter på spørsmål som gjelder dyrevelferd i forbindelse med avlivning av sel og hval. Det er nå utlyst en stilling ved Havforskningsinstituttet som legges til Faggruppe sjøpattedyr i Tromsø. Det har meldt seg kvalifiserte søkere til stillingen og det forventes en ansettelse i løpet av de kommende månedene.

Det har nå gått ni år siden sist det ble samlet inn data om effektiviteten av avlivningsmetoden på vågehval. Det ble startet opp innsamling i 2011, men det forutsettes at dette arbeidet videreføres i 2012 for å få tilfredsstillende dekning av fangstflåten.

9.2 Sjøpattedyrutvalgets uttalelser

- Utvalget er tilfreds med at det nå ansettes en veterinær ved Havforskningsinstituttet som kan videreføre Øens funksjon som rådgiver for norske myndigheter.
- Utvalget gjentok sin tilrådning om at det er behov for å forbedre den vitenskapelige dokumentasjonen av effekten av gjeldende bedøvnings- og avlivningsmetode i forbindelse med fangst av sel, og anbefaler at den veterinæren som snart ansettes ved Havforskningsinstituttet tar fatt på denne oppgaven.
- Utvalget tilrår at Øen, gjerne i samarbeid med ny veterinær på HI, ferdigstiller en protokoll for avlivning av skadete og strandede sjøpattedyr, i samsvar med IWCs anbefalinger, til hjelp for norske etater som behandler slike situasjoner.

10. Rapportering

Utkast til rapport fra møtet vil bli sendt utvalgets medlemmer for merknader og godkjenning før rapporten oversendes FKD og Fiskeridirektoratet.

Rapporten Sjøens pattedyr 2010 som særnummer av *Fisken og havet* ble i 2011 oversatt til engelsk og vil være tilgjengelig på norske utenriksstasjoner. Den engelske rapporten ble distribuert på møtet til IWCs Vitenskapskomité i Tromsø i 2011.

11. Neste møte i Sjøpattedyrutvalget

11.1 Tid og sted for neste møte

For å få Sjøpattedyrutvalgets tilrådninger i tide til fiskerimyndighetenes høringsmøter med næringene og andre berørte parter, vil neste møte i Utvalget sannsynligvis gjennomføres i andre halvdel av oktober 2012. Neste møte vil bli lagt til Tromsø.

11.2 Foreløpig sakliste for 2012

Utvalgets leder utarbeider forslag til sakliste for 2012 og sender den til FKD, Fiskeridirektoratet og utvalgets medlemmer for merknader i god tid forut for neste møte.

Det ble pekt på at det internasjonalt er stor oppmerksomhet rundt effekter på sjøpattedyr av marine vindmøllerparker og andre innretninger for fornybar energi til havs. Dette feltet representerer en kompetanse Utvalget ikke besitter selv, og det ble derfor foreslått å invitere en internasjonal foredragsholder for å gi en oversikt over dette problemområdet på Utvalgets neste møte.

12. Heving av møtet

Møtet ble hevet 20.10.2011 kl 12:00.

Tabell 3. Sammendrag av Sjøpattedyrutvalgets viktigste tilrådninger om forskning og tiltak for 2012

<i>Tilrådning om vågehval</i>
Havforskningsinstituttet må sørge for videreføring av hvaltellingene etter IWCs protokoll og med tilstrekkelig innsats slik at tallrikhetsestimatene får den presisjon som er nødvendig for anvendelse i RMP. Tellingene i 2011 og planene for 2012 avviker fra IWCs protokoll og det må kompenseres med større innsats i 2013.
Utvalget tilrår at kvotefastsettelse på vågehval basert på en tilpasning av IWCs RMP videreføres og legges til grunn for resterende sesonger av inneværende seksårsperiode.
Havforskningsinstituttet må ansette ny statistiker til bestandsestimering av vågehvalens slik at vedkommende kan delta på IWC SC i 2012.
<i>Tilrådning om grønlandssel og klappmyss</i>
Utvalget gir sin tilslutning til ICES sine anbefalinger om forvaltning av grønlandssel og klappmyss for 2012.
Resultater fra tellingene av grønlandssel i 2012 bør legges fram for Utvalget til neste år sammen med analyse av de biologiske prøvene som ble samlet inn i Vesterisen i 2010 for å kartlegge klappmyssens reproduksjon og helsetilstand.
<i>Tilrådning om havert og steinkobbe</i>
Utvalget viser til at Havforskningsinstituttets tilrådning om forvaltning av havert og steinkobbe for 2012 er utarbeidet i samsvar med prinsippene i forvaltningsplanene og de politiske mål som er satt for bestandsstørrelse. Utvalget slutter seg derfor til instituttets tilrådning om jaktkvoter på 460 havert og 435 steinkobber for 2012.
Det anbefales at den planlagte progresjonen for telling av kystsel blir fulgt og at forvaltningsplanene vurderes revidert når neste tellesyklus er slutført.
<i>Tilrådning om sjøpattedyr i økosystemene</i>
Arbeidet med å utvikle operative flerbestandsmodeller må intensiveres. Det er viktig å gjennomføre simuleringer for å få testet egenskapene til ulike modelltyper. Utvalget gjenar sin tilrådning om finansiering av et simuleringsprosjekt for testing av egenskapene til ulike modell-tilnærminger.
Det planlagte programmet med satellittsporing av grønlandssel i Barentshavet bør gjennomføres med merking av sel i Kvitsjøen i 2012. Resultatene bør legges til grunn for å designe et mageprøvetakningsprogram.
Innsamling av diettdata fra den kommersielle hvalfangsten bør videreføres. For de store bardehvalene er data om mageinnhold ikke tilgjengelig. Her er hvaldata fra økosystemtoktene av særdeles stor betydning ikke mist fordi det også samles simultane data om forekomst av potensielle byttedyr. Simultane data fra flere trofiske nivå er av sentral betydning for flerbestands- og økosystemstudier. Utvalget understreker betydningen av at økosystemtoktene videreføres og gjerne utvides i tid og rom.
Global temperaturøkning fører til dramatiske endringer i Arktis der særlig utbredelsen av havis om sommeren er i rask tilbakegang. Flere arter er sterkt knyttet til ishabitat (grønlandshval, narhval, ringsel, storkobbe, hvalross, grønlandssel og klappmyss) og deres fortsatte eksistens kan være truet av klimaendringene. Utvalget vil sterkt anbefale overvåking av effekter av klima på disse artene. Prinsipper for overvåking av arktiske arter er nylig utarbeidet av Conservation of Arctic Flora & Fauna (CAFF), Arktisk råd, og bør legges til grunn for utvikling av overvåkingsprogrammer.
Kystreferanseflåten samler inn data som er velegnet til å overvåke bifangst av sjøpattedyr. Foreløpige estimatene av bifangst av niser bør kvalitetssikres og publiseres. Ordningen med Kystreferanseflåten bør videreføres på minst dagens nivå.
<i>Tilrådning om miljøforhold som kan påvirke sjøpattedyr</i>
Miljøgifter i sjøpattedyr bør overvåkes, særlig i arktiske arter, og fange opp nye giftstoffer samt overvåke stoffer som fremdeles viser økende konsentrasjoner
Klimaendring kan resultere i en nordligere utbredelse av ulike patogener som kan medføre infeksjonssykdommer hos sjøpattedyr. Det bør gjennomføres studier av patogen-sjøpattedyr-interaksjoner og mulig forbindelse med klimaforandring og miljøgifteksponering.
Vågehvalen viser unnavikelsesrespons på middels- og lavfrekvente sonarer på inntil 100 nmils avstand. Det bør kartlegges om vågehvalene har en tilsvarende respons på seismikk. Utvalget anbefaler at myndighetene vurderer om det er behov for restriksjoner på bruk av sonar og seismikk på fangstfeltene i fangstsesongen.
I forbindelse med seismikkskyting bør effekten av en "ramp-up" prosedyre dokumenteres og ansvarlig myndighet bør innføre retningslinjer som ivaretar hensynet til sjøpattedyr ved seismikkskyting.
<i>Tilrådning om helseeffekter av sjøpattedyrprodukter</i>
Sel- og hvaloljer bør karakteriseres bedre og effektene studeres ved basale forsøk på dyr. Resultatene fra dette bør legges til grunn for en fullskala klinisk undersøkelse av helseeffekter ved inntak av oljer fra sjøpattedyr.
<i>Tilrådning om avlivningsmetoder og dyrevelferd</i>
Egil Øen utarbeider utkast til protokoll (i samsvar med IWCs anbefalinger) for human avlivning av hval som er dødelig skadet av fiskeredskap eller ved stranding, for å redusere lidelser ved en langsom død.
Sel bør prioriteres for videre arbeid for å forbedre dokumentasjonen av avlivningsmetodene.

Sjøpattedyrutvalget 2011

Oslo, 19.-20. oktober

AGENDA

- 13. Merknader til innkallingen**
- 14. Godkjenning av agenda**
- 15. Oppfølging av utvalgets tilrådninger fra 2010**
- 16. Hvalbestander**
  - 16.1 Bestandssituasjonen
    - 16.1.1 Vågehval
    - 16.1.2 Finnhval
    - 16.1.3 Blåhval
    - 16.1.4 Knølhval
    - 16.1.5 Andre arter
  - 16.2 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 16.3 Tilrådning om forvaltningstiltak
- 17. Selbestander**
  - 17.1 Bestandssituasjonen
    - 17.1.1 Grønlandssel
    - 17.1.2 Klappmyss
    - 17.1.3 Havert
    - 17.1.4 Steinkobbe
    - 17.1.5 Andre arter
  - 17.2 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 17.3 Tilrådning om forvaltningstiltak
- 18. Sjøpattedyr i økosystemene**
  - 18.1 Igangværende forskning og kunnskapsstatus
    - 18.1.1 Sjøpattedyrenes konsum
    - 18.1.2 Interaksjons- og økosystemmodellering
    - 18.1.3 Direkte interaksjoner
      - 18.1.3.1 Skade på redskap
      - 18.1.3.2 Skade på og tap av fangst
      - 18.1.3.3 Bifangst av sjøpattedyr i fiskerier
  - 18.2 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 18.3 Tilrådning om forvaltningstiltak
- 19. Miljøforhold som kan påvirke sjøpattedyr**
  - 19.1 Igangværende forskning og kunnskapsstatus
    - 19.1.1 Miljøgifter
    - 19.1.2 Seismikk og sonar
    - 19.1.3 Klimaendringer
  - 19.2 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 19.3 Tilrådning om forvaltningstiltak
  - 19.4 Helseeffekter av sjøpattedyrprodukter**
  - 19.5 Igangværende forskning og kunnskapsstatus
  - 19.6 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 19.7 Tilrådning om forvaltningstiltak
- 20. Avlivningsmetodikk**
  - 20.1 Igangværende forskning og kunnskapsstatus
  - 20.2 Identifisering av kunnskapsbehov og tilrådning om forskning
  - 20.3 Tilrådning om forvaltningstiltak
- 21. Rapportering [A]**
  - 21.1 Rapport til Fiskeri- og kystdepartementet
  - 21.2 Rapport til næring og publikum
- 22. Neste møte i Sjøpattedyrutvalget**
  - 22.1 Tid og sted for neste møte
  - 22.2 Foreløpig sakliste 2012
- 23. Eventuelt**
- 24. Godkjenning av rapport**
- 25. Heving av møtet**

Gjennomgang av tiltak som følge av Sjøpattedyrutvalgets tilrådninger fra 2010

<i>Tilråding</i>	<i>Oppfølging</i>
Havforskningsinstituttet må sørge for videreføring av hvaltellingene etter IWCs protokoll og med tilstrekkelig innsats slik at tallrikhestimatene får den presisjon som er nødvendig for anvendelse i RMP.	Hvaltellingen i 2011 ble gjennomført med redusert innsats og tellingene i 2012 kan bli kansellert av økonomiske grunner.
Analyse av de biologiske prøvene som ble samlet inn i Vesterisen i 2010 for å kartlegge klappmyssens reproduksjon og helsetilstand bør gis høy prioritet og resultatene legges fram for utvalget i 2011.	Analyse av alder ved kjønnsmodning er avsluttet og presentert for utvalget. Analyse av graviditetsrater og helsetilstand er under utarbeidelse.
Utvalget gjentar sin anmodning om at rekognoseringsflygning blir gjort utenfor de tradisjonelle kasteområdene for klappmyss i Vesterisen for å se om endrede isforhold har ført til forskyvning av kasteområdene.	Dette er ikke gjennomført av økonomiske grunner
Utvalget viser til at Havforskningsinstituttets tilråding om forvaltning av havert og steinkobbe for 2011 er utarbeidet i samsvar med prinsippene i forvaltningsplanene og de politiske mål som er satt for bestandsstørrelse. Utvalget slutter seg derfor til instituttets tilråding om jaktkvoter på 460 havert og 460 steinkobber for 2011.	Fiskerimyndighetene har fulgt utvalgets tilråding med hensyn til kvotefastsettelse for 2011.
Utvalget anbefaler sterkt at det iversettes bestandsovervåking av arktiske, isavhengige arter som ringsel, storkobbe og hvalross. Endringer i isforhold gjør det også nødvendig å vurdere endringer i overvåkningsmetodikk.	Et survey for telling av hvalross i 2011 ble hindret av praktiske årsaker. Nytt survey er planlagt i 2012. Andre arter er ikke undersøkt.
Arbeidet med å utvikle operative flerbestandsmodeller må intensiveres. Det er viktig å gjennomføre simuleringer for å få testet egenskapene til ulike modelltyper. Utvalget tilrår finansiering av et simuleringsprosjekt i regi av NAMMCO for testing av egenskapene til ulike modell-tilnæringer.	Det arbeides med to ulike finansieringsmodeller, en i regi av NAMMCO og en med EU-finansiering
Utvalget anbefaler studier av energimetabolisme hos sentrale arter som grønlandssel og klappmyss for å øke nøyaktigheten av konsumestimater til bruk i flerbestandsmodeller.	Dette er ikke gjennomført.
Det planlagte programmet med satellittsporing av grønlandssel i Barentshavet bør gjennomføres med merking av sel i Kvitsjøen i 2011. Resultatene bør legges til grunn for eventuelt å designe et prøvetakningsprogram.	Dette ble ikke gjennomført i 2011, men er foreslått i 2012.
Innsamling av diettdata fra den kommersielle hvalfangsten bør videreføres. For de store bardehvalene er data om mageinnhold ikke tilgjengelig. Her er hvaldata fra økosystemtoktene av særdeles stor betydning ikke mist fordi det også samles simultane data om forekomst av potensielle byttedyr. Simultane data fra flere trofiske nivå er av sentral betydning for flerbestands- og økosystemstudier. Utvalget understreker betydningen av at økosystemtoktene videreføres og gjerne utvides i tid og rom og påpeker behovet for bedre fordelingsdata på store zooplankton (krill og amfipoder).	Det er samlet inn prøver fra den kommersielle fangsten Økosystemtoktene ble videreført i 2011 med sjøpattedyrobservatører om bord. HI har nå etablert et eget prosjekt på akustisk mengdemåling på zooplankton
Global temperaturøkning fører til dramatiske endringer i Arktis der særlig utbredelsen av havis om sommeren er i rask tilbakegang. Flere arter er sterkt knyttet til ishabitat (grønlandshval, narhval, ringsel, storkobbe, hvalross, grønlandssel og klappmyss) og deres fortsatte eksistens kan være truet av klimaendringene. Utvalget vil sterkt anbefale overvåking av effekter av klima på disse artene.	Et prosjekt på grønlandssel er startet opp i FRAM-senteret (HI). -
Kystreferanseflåten samler inn data som er velegnet til å overvåke bifangst av sjøpattedyr, og denne ordningen bør videreføres på minst dagens nivå.	Dette er gjennomført og estimat av bifangst på nise er utarbeidet.
Miljøgifter i sjøpattedyr bør overvåkes, særlig i arktiske arter, og fange opp nye giftstoffer	Dette er gjort gjennom et nordisk program.
Det bør gjennomføres studier av patogen-sjøpattedyr-interaksjoner og mulig forbindelse med klimaforandring og miljøgifteksponering.	Dette er ikke gjennomført.
Studier av atferdseffekter av militære sonarer bør videreføres og inkludere våre arter av nebbhval og bardehvaler, med spesielt fokus på vågehval.	Dette er gjort med feltstudier i 2011.
I forbindelse med seismikkskyting bør effekten av en "ramp-up" prosedyre dokumenteres og ansvarlig myndighet bør innføre retningslinjer som ivaretar hensynet til sjøpattedyr ved seismikkskyting.	Dette er ikke gjennomført.
Utvalget tilrår fullskala klinisk undersøkelse av helseeffekter ved inntak av oljer fra sjøpattedyr og peker på at en slik undersøkelse bør tilfresstille både myndighetenes og industriens behov for dokumentasjon.	Dette er foreløpig ikke gjennomført.
Sel bør prioriteres for videre arbeid for å forbedre dokumentasjonen av avlivningsmetodene.	Dette er ikke gjennomført og bør initieres av ny veterinær ved

